

Område 2: Brons- och järnåldersgravarna

Allmänt

Läge

När man går södra slingan passerar vandringsleden området. Bronsåldersröset och det lilla järnåldersgravfältet utgör goda riktmärken. Området gränsar i norr till område 1. En grov ek, ek 6, står i områdeskanten ut mot de öppna fornåkrarna inom område 1. Österut har man område 3 där hasselbuskagen sluter sig. Söderut vidtar område 4, som börjar vid en markerad stensträng intill leden. Området ligger alltså inklämt mellan tre andra områden som också beskrivs i handledningen. Väster om området sluter sig ekskogen något, men nedom röset och den västligaste stensättningen är det öppnare, så här sträcker sig området ända ner mot sänkan.

Topografi

Området ligger i en västsluttning. Kring leden finns planare ytor, t.ex. där en fornåker passeras i norra delen av området.

Geologi

Många block är samlade i stensättningarna och i röset. Det är även gott om friliggande block. De flesta block är 3-10 dm stora. Enstaka är grövre. På några ställen finns små hållmarker.

Natur

Ekdominerat område med ett tiotal grövre ekar och ett flertal yngre ekar. Vid gravfältet är det halvöppet, medan trädskiktet sluter sig något däromkring. Hasslar och enbuskar är vanliga. Hela området är betat liksom alla de andra beskrivna områdena vid Tinnerö. Särskilt i slänten ner mot sänkan växer flera hävdberoende växter. Marken är torr till frisk och vegetationen utgörs av både öppenmarks- och skogsväxter. Gräsen kruståtel och lundgröe är karaktärsarter. Block och hållmarker är klädda i täta mossmattor. Gräset piprör är vanligt på blockrik mark.

Kultur

Ett gravröse ligger intill leden. Det härstammar från bronsåldern, och bör vara en stormannagrav. Röset är en dryg meter högt och tio meter i diameter. Innerst finns hoplagda större stenar. Däromkring finns en kantkedja av större stenar. Utanför denna löper ett brätte av småblock och stenar. De små groparna på rösets sydsida är skyttevärn, och tillkomna under andra halvan av 1900-talet.

Ca. tio meter NNO om röset ligger en plan öppen yta omgärdad av hasslar. Det är en fornåker av troligt bronsåldersursprung. Mindre block ligger i rad längs kanterna av den rektangulära ytan.

Det finns tre beskrivna stensättningar från järnåldern i området. Tillsammans med röset utgör de fornlämning nr 7, Linköpings stad, i fornlämningsregistret. Tio meter väster om röset ligger en rund stensättning som mäter sju meter i diameter. Åtta meter söder om röset

ligger en kvadratisk stensättning vars sidor är ca. 3,5 meter breda. Den sticker bara upp ca. 2 dm över marken, men är lätt att hitta eftersom leden går förbi invid den. Den tredje stensättningen är oval och belägen tretton meter OSO om den kvadratiske graven. Den är 4-5 meter lång. I kanterna finns större block medan mitten är nedsänkt med ganska få synliga block..

Tinnerö hörde mellan 1703 och 1962 till Sturefors gods. En stor del av fastigheten användes länge som slätteräng, och kallades Tinnerö ängar. Så sent som på 1870-talet fanns ännu stora ängsytor, vilka bl.a. omfattade hela område 1-4. Ängsbruket har senare övergått i betesbruk.

Hela Tinneröområdet ingick från 60- till 90-talet i det militära övningsområdet som sträckte sig söderut från garnisonen. Sedan 1999 används det åter endast som betesmark. Under den militära epoken grävdes flera skyttevärn inom område 2, bl.a. nära röset och den kvadratiske stensättningen. Området har röjts kring fornlämningarna.

Vegetation

Trädskikt

Trädskiktet domineras av ekar, vilka är glest spridda. Ett tiotal grövre exemplar finns samt ett flertal yngre exemplar av grovlekar ner till 0,5 dm. Områdets grövsta ek är en jätteek som mäter 11 dm i diameter (se 2:2). Trädskiktets övriga arter utgörs av tre stycken rönnar och en vildapel.

Buskskikt

Buskskiktet domineras av hassel. Mot kanterna växer de som stora strutar på typiskt hasselmanér. Vid gravfältet finns även många hasslar som vuxit upp som stubbskott efter röjning i området. Enbuskar är vanliga. I NV finns många höga enar. Ek och rönn växer mer sparsamt. Övrigt buskskikt utgörs av enstaka exemplar av skogstry, svartoxbär (troligen) och asp.

Fältskikt

Följande öppenmarksarter påträffas i området (H=hävdarter):

Örter:	Ängssyra H	Teveronika	Gräs:
Ängsvädd H	Ärenpris	Hundloka	Fårsvingel
Ängsskära H	Smultron		Vårbrodd H
Gökärt H	Vitmåra	Starr:	Kruståtel vanlig
Stor blåklocka H	Fyrk. johannesört	Vår/pillerstarr	Rödven
Blåklocka H	Blodrot	Lundstarr	

Där träd och buskar skänker mer skugga tar olika skogsarter över. Dessa skuggtåliga arter växer särskilt rikligt under hasselbuskar. Följande arter sågs vid fältbesöket:

Lundgröe vanlig	Vårfryle	Liljekonvalj	Häckvicker
Piprör	Träjon	Skogsviol	Nejlikrot
Hässlebrodd	Blåbär	Skogssallat	blåsippa

Längs leden växer vanlig smörblomma samt de tramptåliga arterna vitklöver, höstfibbla och maskros.

Bottenskikt

På marken växer gräshakmossa invävd i örtvegetationen. Där det är skuggigt är det glesare mellan gräs och örter och därmed mer plats för mossor. Här växer hus- och väggmossa samt blåsippans följeslagare kranshakmossa. Block och hållmarker är klädda i täta mossmattor.

Vanligaste arten är cypressfläta. På flera block växer fällmossa, som är en signalart. På blocksamlingar som inte utsatts för så mycket slitage, t.ex. på den västra stensättningen, växer renlav av både den grå och den gulvita arten samt färglav och olika arter av lavsläktet Cladonia.

Epifyter

På ek: se 2:2. På rönn: se 2:3.

Småmiljöer

2:1 Gravröset

Röset är kantat av en fyrstammig rönn, en ek och en hassel. Träjon är mycket vanlig i röset. Av andra växter mellan blocken kan nämnas hallon och besksöta samt småekar och unga stubbskott av hassel. Dominerande mossor och lavar på rösets block är cypressfläta, kvast-, vägg- och fällmossa samt färglav. Husmossa, gråstenslavar och Cladonia-lavar förekommer mer sparsamt. Söder om röset finns små skyttevärn, grävda under den militära epoken efter 1955.

2:2 Grova ekar

I området finns ett tiotal grova ekar. Tre av dessa beskrivs närmare nedan. Strax norr om området (inom omr. 1, se detta) står ytterligare ett tiotal grova ekar. De närmare beskrivna ekarna inom områdena 1 och 2 är numrerade från Ek 1-Ek 7. Beteckningarna återfinns på kartan.

Ek 5. 11 dm Ø.

Ekjätte som är områdets grövsta träd. Höcrest och vidkronig ek med tämligen grov skorp bark. Den står i en liten öppning ca. 15 meter norr om röset. Enstaka grenar är döda. En mossöverväxt, död gren ligger nedanför trädet. Vid stambasen växer en måbärsbuske, en skogstrybuske och en liten getapel. Eken har en rik lavflora. Signalarten brun nållav är vanlig liksom brosklavar av ett par arter. Signalarten gul dropplav samt skorpbarkslavarna gul mjöllav och grön spiklav är andra arter som är knutna till ekens skorp bark.

Ek 6. 7 dm Ø.

En vidkronig, lite yngre ek med svagt utbildad skorp bark. Den står i kanten ut mot fornåkrarna inom område 1. Stammens lavflora domineras av bitter-, slån- och blåslav. Det växer även en del frilevande grönalger av släktet Trentepohlia på stammen, vilka känns igen på att de bildar ett tunt rött skikt. I de största barksprickorna har just gul mjöllav börjat uppträda. Grön spiklav och brun nållav är ganska vanliga i denna miljö.

Ek 7. 7,5 dm Ø.

Står fem meter norr om röset. Flera nedrasade grenar har gett trädet en spretig form. Denna ek har ganska grov skorp bark med flera av områdets signalarter samlade på ett träd. Skorpbarkslavarna brun nållav (signalart), gul mjöllav och grön spiklav är vanligt förekommande på den grovsprickiga barken. Även sotlav är vanlig. Sotlav är en signalart som inte är så vanlig i Tinneröområdet och därför lite extra kul att få syn på. En annan signalart som förekommer rikligt på den sprickiga barken är gulpudrad spiklav. Andra utbredda lavar på trädet är de allmänna arterna slån-, flarn- och bitterlav. Ytterligare en signalart är oxtungesvamp, som växer vid basen av trädet, där det även finns mulm. På en nedrasad, död gren växer gran-, stock-, flarn- och pukstockslav.

2:3 Grov rönn och stensättning i öster

Betecknad R på kartan. 4 dm Ø. Denna mycket grova rönn står alldeles i kanten av en rundad stensättning i områdets östra del, och är försedd med en fornminnesskylt. Den lutar betänkligt, kanske som följd av att den står inklämd mot stensättningens block. På stammen växer rikligt med slån-, näver-, bitter- och blåslav. Mer sparsamt förekommer skrynkellav, glänsande sköldlav och ytterligare någon skorplavsart. Vid stambasen växer cypressfläta, någon kvastmossa och signalarten fällmossa. Fällmossa växer även på stensättningens block. I närheten står ytterligare en trädformig rönn.

I den nedsänkta mittdelen av stensättningen växer rikligt med piprör, som är ett gräs som trivs i blockmarker. Här hittas även gräset lundgröe samt blåsippa och liljekonvalj.

Artgrupper

Signalarter

Blåsippa, oxtungesvamp, mandelriska, fällmossa, brun nållav, gul dropplav, sotlav och guldpuddrad spiklav. De hör alla ihop med eklandskapet och indikerar att området har höga naturvärden. Se även separat text om signalarter i Tinnerö.

Mossor och lavar

Svampar

Småkryp

Minst tre myrstackar finns i området i NO, NV och S. I lövförnan och mulljorden under hasselbuskar lever många smådjur, vilka kan hittas genom sällning och med fallfällor.

Aktiviteter

Området bjuder på block och blocksamligar att gömma sig bakom liksom grova träd och täta hasselruggar. Det är normalt torrt nog att krypa på marken överallt i området. I enbuskmarken längst i NV står en koja som är byggd av material från platsen. Det finns ekollon och hasselnötter. Vill man lära sig olika mossor och lavar finns det mycket att hitta. Detsamma gäller för kärlväxter och marksvampar. Smådjur kan fångas med slaghåv, säll och fallfällor. Kanske kan det löna sig att ta med fjärilshåven, även om mer fjärilsrika, solbelysta ytor finns främst väster och norr om området.

Bland en rad möjliga aktiviteter har vi valt ut tre som lämpar sig extra bra i just detta område:

Hitta forntidsspår

Studera myror

Ekars lavflora

Jämför de yngre trädens lavflora med vad ni finner på grövre träd. Studera skorp barksekarna särskilt noga. Hur ska barken vara för att olika arter ska trivas? Känn skillnaden i skrovlighet iförd ögonbindel.